

TOLEDO Sta. Columba

Extra muros Toleti, sede primatiali.

Monasterium situm, secundum Noriega, „muris civitatis adiacens, inter almuniā quae dicitur La Moisora, et pagum qui dicitur Algondari¹⁵⁷⁾“. Quod sic est corrigendum: Situm in monte contra civitatem, ultra Tagum versus aquilonem, inter hortum qui dicitur Almansora (hodie praedium Mirabel), et pagum Algundarín. Raimundus archiepiscopus loci anno 1152 tradit „... tibi Sanctio abbati de Retorta ... et successoribus tuis ... monasterium illud Ste. Columbe¹⁵⁸⁾ ... ut in proprium possideatis et habeatis ad servitium Dei celebrandum, et ut ibi pie semper fundantur orationes ... a fratribus vestris, a vobis ibi constitutis ...“. Anno 1209, citatur in charta quadam Toletana „conventus de Sta. Colomba“¹⁵⁹⁾. Anno 1221, Ferdinandus rex confirmat abbati de Retorta „... quidquid possidetis in Sta. Columba in termino Toleti, cassas scilicet, terras cultas et incultas, cum hortis, rivo, piscaria et insula¹⁶⁰⁾“. Anonymus Vitensis saec. XVII citat cartularium antiquum Retortense, dicens: „... esta hermita se poseió en tiempos passados, pero al presente no se posehe mas. Dizen, que agora es una cassa de plazer que llaman del Capiscol“¹⁶¹⁾.

Quae omnia videntur probare, hanc domum nihil fuisse nisi prioratum ab abbatiā Retortensi dependentum. Probabiliter initio, saltem adhuc an.

¹⁵⁶⁾ AHN Salam. S. Norb. Pap. 6044

¹⁵⁷⁾ HUGO 1. c.

¹⁵⁸⁾ De existentia alicuius monasterii praecedentis nihil omnino est notum. Vox „monasterium“ hic videtur esse intelligenda ut synonyma pro ecclesia solitaria absque jure parochiali. (Vide hoc documentum MS Vid 1 bis)

¹⁵⁹⁾ A. GONZALEZ PALENCIA 1. c.

¹⁶⁰⁾ AHN La Vid Pap. 1389

¹⁶¹⁾ Ibidem. Vox „hermita“ significat capellam solitariam.

1209, erat domus formata. Immo quod „Elias abbas Stae. Columbae“ X Kal. Oct. occurrat in necrologio de Arthous¹⁶²), videtur probare, hanc domum per breve tempus fuisse abbatiam, quia aliam abbatiam huius patrocini Ordo non habuit. Tamen putamus, Bern de León frustra autumare, hanc domum quondam fuisse divitem et potentem. Quidquid sit, in amplis archivis Toletanis altum est silentium de hoc monasterio, nec umquam innotuit historiographis civitatis, dioeceseos vel regni. Nescitur quando desierit. In „pago Algundarin“ saec. XV apparet monasterium Cisterciense B. M. V. de Monte Sion, constructum loco eremitorii cuiusdam praecedentis. Tamen nomen „Stae. Columbae“ in historia eius non invenitur¹⁶³). Ita memoria dicti coenobii omnino periit.

Archivalia: Praeter documenta supra citata nihil exstat.

Litteratura: HUGO I 539, pr. 446 — WAEFELGHEM 254 — A. GONZALEZ PALENCIA, *Los Mozarabes de Toledo en los siglos XII y XIII*, Madrid 1928, III 1022 — S. RAMON PARRO, *Toledo en la mano*, Tol. 1857, II 267/68 (loquitur de quadam „hermita“, de cuius situ dubitat).

T O R O Sa. Sophia

Stae. Sophiae Tauriensis, - apud Taurum. — Convento Real de-, Real monasterio de Santa Sufia de Toro, Monjas Sofias

Oppidum prope Zamora versus orientem. Dioec. et prov. de Zamora.

Asceterium adhuc florens, quod tamen in antiquis catalogis Ordinis non occurrit. Quinque sorores superstites monasterii duplicis Sti. Michaelis de Groz an. 1304 translatae sunt in vicum Pobladura de los Huertos, ad pedem civitatis Taurensis juxta Dorium. An. 1309 receptae sunt a regina Maria de Molina, uxore Sanctii IV., in domum suam. An. 1316 translatae sunt in monasterium Stae. Clarae in Toro, cuius incolis dicta regina aliam paravit mansionem. Regina Maria considerabatur tamquam fundatrix parthenonis, in quo semper paratae erant camerae pro rege et regina. Extat charta an. 1308, in quo parthenon a Curia Romana agnoscitur tamquam abbatia canonissarum OSA. Sed littera docet, eam esse spuriam¹⁶⁴). Anno 1329 occurrit „monasterium sororum Stae. Sophiae apud Taurum, per priorissam soliti gubernari, Praemonstrat. Ordinis¹⁶⁵)“. Tamen vide-

¹⁶²) Vide supra p. 160. Abbates, qui in hoc obituario occurrunt, omnes sunt ex Ordine. Circariae Gasconiae et Hispaniae, saec. XII/XIII, inter se valde erant affines.

¹⁶³) Quae mihi benigne communicavit R. D. Ribera, archivarius archiepiscopalis Toletanus.

¹⁶⁴) AHN Toro Perg. 2346. Littera est saec. XVI. Probabiliter est confecta post annum 1568.

¹⁶⁵) Ibidem, cf. *Lettr. com. Jean XXII* 46020.

Sorores vocantur „frayras“, saec. XV: „dueñas“, Ordo in chartis tacetur, multae sunt relationes cum abbatibus et religiosis aliorum Ordinum, per-paucae cum Ordine Praem. et cum abbacia Sti. Michaelis de Groz. Cum vero anno 1449 quaestio moveretur, cuinam addici possent bona dictae abbaciae devastatae, sorores Stae. Sophiae repente recordatae sunt, se esse Praemonstratenses. Bona Sti. Michaelis uniuntur illis, quae unio an. 1460 confirmatur a Capitulo Generali. An. 1507 movebatur lis de paternitate in parthenonem inter abbates Retortensem et Aquilariensem, quem Capitu-lum Generale decedit in favorem Retortae. Paulo post sorores Stae. Sophiae fundaverunt novum asceterium in Villoria. Medio saec. XVI, introducta est triennialitas priorissarum, probabiliter eodem tempore, quo Retorta liquit abbates perpetuos. Anno 1568, cum abbas Retortensis nimis severe invehisset in priorissam et aliquas moniales, quae partes reformatorum Hieronymitarum erant secutae, ortum est schisma. Asceterium se sub-traxit ab Ordine, quaerens iurisdictionem episcopi de Zamora, et intro-duxit, licet ad breve tempus tantum, dignitatem abbatialem. Anno 1578, in vanum conatum est Capitulum Provinciale, reducendi moniales ad obe-dientiam Ordinis. Sta. Sophia abhinc mansit separata a Congregatione Hispanica et ab Ordine. Capellanos habuit generatim e clero saeculari. Triennia priorissarum erant valde irregularia. Etsi extiterit peculium, tamen regularitas erat conspicua, saec. XVII multae sorores mortuae sunt in odore sanctitatis. Annis 1740 — 1952 regebatur ab abbatissis. Status personalis: 1507: 22; 1810: 18; 1818: 13; 1849: 10; 1853: 8; 1883: 18; 1900: 21; 1958: 34 religiosas. An. 1836/52 confiscata sunt bona, et maior pars archivorum. Nostris temporibus, denuo introduxit Statuta et ritum Ordinis, servatur tamen triennialitas et iurisdictio episcopalis. Ecclesia asceterii, saec. XVII/XVIII erecta, est exigua, et parum ornata. Porta quaedam gothica est unicum residuum medii aevi. Aedes claustrales sunt magnae paupertatis.

Archivalia: AHN Sta. Sofia de Toro Perg. 2346/48, ex quibus haud pauca spectant ad Stum. Michaellem de Groz et ad conventum Stae. Clarae Tau-rensi; Libros 18358/62; Papeles 8320/24. — Ibid. La Vid Pap. 1389, f. 20/26: „*Monumenta monasterii Stae Sophiae*“. — Arch. Simancas PR 23, 35/36; MP 377 f. 20 — Arch ipsius asceterii, in loco: Obituarium s. XVIII, „*Libro de memorias*“ item, cum Chronica saec. XIX, „*Libro de denombramientos*“ ab an. 1788 usque hodie — MS Vid 1 bis 189, 127/32* — B. DE LEON 85/87 — MS Vergara Vallad. 94/105.

Litteratura: HUGO II 731, pr. 506/08 — WAEFELGHEM 297 — COTTINEAU 3174 — GOOVAERTS I 319, III 85 — *Lettr. com. Jean XXII* 14494, 46020/22 — QUADRADO VPZ 442 — M. ABAD ILLANA, *Historia del*

gran Padre y Patriarca S. Norberto, Salamanca 1755 — N. BACKMUND, *St. Sofia de Toro (Pro Nostris 1958 pp. 62/69)* — G. CALVO ALAGUERO, *Historia de la Ciudad de Toro, noticias biograficas de sus mas ilustres hijos*, Valladolid 1909, pp. 122/25 (de prioratu Sti. Thomae in eadem civitate p. 98) — M. GOMEZ MORENO, *Catalogo monumental de España. Prov. de Zamora*. Madrid 1927. pp. 222/24 — AN XXV, 1888, pp. 103/07 — *Pro Nostris* 1950 pp. 35/36.

Series priorissarum et abbatissarum

Earum elenchum exarare, erat labor difficilis. Nomina superiorissarum ante saec. XVII fere sunt ignota. Nescitur principium triennialitatis, neque potuimus reperire nomina abbatissarum circa annos 1573/80 gubernantium. Ordo trienniorum saepe videtur variasse, non erat ad modum abbatiarum virorum. Ab anno 1785, elenchus est completus ex „*Libro de denominamientos*“. Apud priorissas, quae inseri nequeunt, quia non noscuntur nisi ex obituario, non constat utrum fuerint priorissae de regimine an priorissae claustrales tempore abbatissarum. (Nisi aliter notetur, ex AHN.)

1. Priorissae	Ana de Encina 1534
Maria Perez 1311 ¹⁶⁶⁾	Geronima de la Carrera 1566/68 ¹⁷¹⁾
Maria Garcia 1330/49 ¹⁶⁶⁾	Teresa del Manzano 1568— ¹⁷¹⁾
Estabana Solis 1351/52 ¹⁶⁷⁾	Leonora de Herrera 1599/1601
Ines Garcia 1354 ¹⁶⁷⁾	Beatriz de Villafuente 1602/05
Sancha 1373/76 ¹⁶⁷⁾	Ines de Gada 1628/31
Teresa Garcia 1463 ¹⁶⁸⁾	Ana de Monrroy 1631/34
Elvira Cornejo 1485 ¹⁶⁹⁾	Juliana de las Marinas Ulloa 1634/37
Marina de Castañeda 1507 ¹⁷⁰⁾	Ana de Vera Basurto 1638, 1644
Elvira Cornejo 1511	

¹⁶⁶⁾ AHN Toro Perg. 2346

¹⁶⁷⁾ Ibid. 2347

¹⁶⁸⁾ Ibid. Libros 18359

¹⁶⁹⁾ Ibid. Pap. 8322

¹⁷⁰⁾ Ibid. Perg. 2348. Maria Dercuria an. 1501 (Pap. 8322) videtur nobis valde dubia.

¹⁷¹⁾ MS Vergara Vallad. l. c.

- Isabel de Monrroy 1645
Juana Zapata 1646/49
Geronima de Velasco 1649/52
Francisca Bravo y Velasco
1652/55
Geronima de Velasco 1655/58
Geronima Lorenzana 1658/60
Maria Salcedo 1663
Juliana Zapata 1664/67
Maria del Castillo 1667/69
Maria del Aguila 1669/71
Juliana Zapata 1673/76
Manuela Carrasco 1676/77
Francisca Bravo y Velasco
1679/81
Isabel Zapata 1681/84
Francisca Bravo de Soto 1688
Antonia de Bustamante 1693/97
Sancha Maria Zapata 1697/1700
Antonia de Bustamante 1700/03
Francisca Uribe 1703/06;
1712/15
Maria Zapata 1726
Maria Santisteban 1730/31
Maria Zapata 1735
Isabel Morales 1736/39
2. Abbatissae
Catalina Zapata Carvajal
1739/42
Francisca de Hoyos 1748/51
Baltassara de la Rua 1755/58
Francisca de Ribera 1764/67
Baltassara de la Rua 1770/73
Josefa Salvador 1776/79;
1782/85
Teresa Moro 1785/88
Anamaria Sobrino Minayo
1788/91
Manuela Bazmachado 1791/94
Josefa Salvador 1794/97
Alexandra de la Fuente Lopez
1797/1800
Josefa del Pedo 1800/03
Gaspara del Angulo 1803/06
Ignacia Perez Pardo 1806/10
Josefa del Pedo 1810/13
Gaspara del Angulo 1813/16
Manuela Vazquez 1816/19
Gilberta Pardo 1819/22
Antonia Alaguero 1822/25
Gilberta Pardo 1825/28
Josefa Flores 1828/31
Gilberta Pardo 1831/34
Antonia Alaguero 1834/43
Gilberta Pardo 1843/46
Antonia Alaguero 1846/49
Gilberta Pardo 1849/53
Antonia Alaguero 1853/56
Francisca Pinilla 1856/59
Francisca Rodriguez Manjón
1859/68
item „presidenta“ 1868/74
item denuo abbatissa 1874/77
Gertrudis Murcia Misol 1877/82

Francisca Rodriguez Manjón
1882/85
Gertrudis Murcia Misol 1885/93
Eusebia Misol Marcos 1893/1900
Teresa Sevillano 1900/05
Eusebia Misol Marcos 1905/06
Dorotea Alfageme 1906/09
Teresa Sevillano 1909/12
Dorotea Alfageme 1912/16
Teresa Sevillano 1916/22
Trinidad Iraeta Echevarría
1922/25
Teresa Sevillano 1925/28
Trinidad Iraeta Echevarría
1928/36
item „presidenta“ 1936/42
Josefa Ferrero Gonzalez 1942/52
3. Denuo priorissae:
Josefa Ferrero Gonzalez 1952/55
Ines Carrera Perez 1955/58

Inseri nequeunt:
(Si non aliter notetur, sunt priorissae
et ex necrologio loci.)
Ines Alonso 7. IX
Ines de Bazán abbatissa 26. II
item priorissa 11. IV
Ana de Bazán 27. IX
Catalina de la Carrera 6. IV
Maria de Deza 20. XII
Ana Fernandez 19. IV
Urraca Martin 14. IX
Urraca Martinez 17. II
Manuela de las Marinas Ulloa
16 . . (AHN)
Josefa Molina 16 . . (AHN)
Magdalena de Soto 2. XII
Ines de Ulloa 24. VIII
Francisca de Ulloa 23. II
Magdalena de Ulloa 10. IV
Catalina Vazquez 31. II
Geronima de Zapata 17. IV

TORTOLES B. M. V.

T. del Esgueva

30 km N de Peñafiel, prov. et dioec. de Burgos.

Monasterium fundatum an. 1161, tamquam prioratus abbatiae Vitensis, pro sex canonicis et duobus diaconis, a Gonzalo Perez de Torquemada et Maria Armildez uxore sua. Biennio post, confirmatur ab Alexandro PP. III. Ecclesia iam an. 1148 data fuerat abbatiae Vitensi. Nescitur, num fundatio haec umquam sit peracta, neque quamdiu extiterit, quia ulterius authentice nihil de ea constat. Paulo ante an. 1194, Maria Armildez fundatrix eo transtulit moniales OSB de San Millán de Frandovinez, ubi soror viri sui erat abbatissa. Inter an. 1194 et 98, nova fundatio definitive stabilitur, conventus construitur, an 1199 sequitur confirmatio pontificia. Anno 1507, Circaria Hispaniae O. Praem. celebravit Capitulum Provinciale in Tortoles.

Archivalia omnia sunt asceterii OSB, quod floret usque hodie. BERN. DE LEON 36, 82.

Litteratura: HUGO II 215, pr. 140/41 — WAEFELGHEM 261 — COTTINEAU 3176 — NORIEGA DAMC 148 — SERRANO ObBCP cf. ind. III 430 — IDEM, *Los Armildez de Toledo y el monasterio de Tortoles*, Madrid 1933, pp. 9/10, 46.

VALLADOLID S. Norbertus

Abbatia insignis, fundata est in

SANTA CRUZ DE MONZON Sta. Crux

Stae. Crucis in Monzonio, monasterium Ste. Crucis inter Monçon et Rippas situm — Santa Cruz la Real, -de la Zarza, -de Monçon. Hodie vocatur Sta. Cruz de Rivas, quoniam vico Rivas est propior quam oppido Monzón, in cuius toparchia erat sita tempore feodali.

Dioec. et prov. de Palencia, prope hanc civitatem, versus aquilonem, juxta flumen Carrión.

Monasterium antiquum, forsitan unum ex illis quae condiderat an. 922 Ferdinandus Ansurez comes Castellae¹⁷²). Traditum est Praemonstratensibus ex Retuerta an. 1176 ab Alphonso VIII rege, ad gratias agendas pro victoria, apud Navas super Saracenos obtenta. An. 1177 confirmatio pontificia. Rex donavit insignem reliquiam Stae. Crucis, quae nomen dedit coenobio. Ecclesiae incorporatae: Roscales, Renedo¹⁷³), et curia Stae. Caeciliae de Cuvillas de Cerrato. Ex defectu archivorum, historia canonicae ante saec. XIV parum est nota. A saeculo XV, plus aliis a commendatariis est exspoliata. Cum conventus post an. 1555 restauraverit regularitatem abbatum, commendatarius Diego de Cordoba manu militari canoniam expugnavit, conventumque expulsi. Post multas aerumnas, diraque litigia, tandem abbas regularis praevaluit. Abbatia vero tot pensionibus, competitoribus solvendis erat onerata¹⁷⁴), ut Capitulum Provinciale an. 1581 decreverit eius translationem in urbem Vallisoletanam. Sed pars tantum communitatis eo secessit, et ortum est schisma. Abbas deseperans, iam monasterium Stae. Crucis cum bonis suis voluit vendere, cum Philippus II rex, Ordini reconciliatus, monasteria inopinate dedit 50 000 ducatos. Anno 1592 novum claustrum construitur, et religiosi revocantur. Aula Regia ex Vallisoletano

¹⁷²) Alii dicunt, coenobium esse fundatum pro Ordine Templi. Neutra assertio potest probari.

¹⁷³) Roscales erat parochia a canonicis administrata, Renedo vero curia, ubi a saec. XVII unus residebat canonicus.

¹⁷⁴) Qui omnes obtinuerunt suas bullas a Curia Romana.

Matritum translata, Capitulum Generale an. 1609 decrevit et translationem Stae. Crucis in hanc urbem. Sex canonici properant Matritum, sed biennio post redeunt, et maior pars omnino recusavit. Mutato tamen consilio, anno 1627, ipso petente conventu, translatio in Vallisoletum tandem est decreta.

VALLADOLID S. Norbertus

Civitatis metropolis provinciae, sedes episcopalis ab anno 1595.

Cui translationi Capitulum Cathedrale vehementer se opposuit. Propterea conventus domus iam emptas iterum debuit relinquere, et anno demum 1633, in via dicta Teresa Gil potuit se collocare. Tamen tanta inopia erat pressus, ut an. 1636 iam voluerit reverti in locum pristinum. Annis 1634/38 prioratus de Arenillas huic abbatiae erat incorporatus. Dein an. 1642, Abbas Generalis sedem suam eo transtulit, sed iam post duo triennia reversus est in Retuerta, quia Vallisoleti „nil invenerat nisi ruinam et paupertatem“. In decursu tamen saeculi XVIII, abbatia facta est prospera, an. 1747 incipitur constructio vasti templi perpulchri, an. 1754 eo transfertur studium theologiae ex Avila. An. 1774:14 religiosi. Post suppressionem an. 1835, versa est canonia in scholam normalem, ecclesia clausa est, sed an. circiter 1860 datur Patribus Societatis Jesu. Anno 1868 denuo profanata in „Templum Libertatis“, servit abhinc ut depositum bombarum, et aula expositio-num, donec an. 1924 una cum conventu solo aequatur. Altaria venerunt in ecclesiam parochialem Sti. Stephani, e qua an. 1942 ejecta, perierunt. Loco monasterii constructa est nova schola.

Sta. Cruz deinde erat curia et parochia, ubi 2 canonici degebant. Anno 1715, una cum multis archivis incendio est deleta, sed reconstruitur. Post suppressionem destruitur claustrum praeter venustam aulam capitularem saec. XII. Ampla ecclesia, ab architecto ex Ordine ante annum 1200 constructa ¹⁷⁵⁾, nunc est parochialis. Stalla chori (an. circiter 1500) nunc sunt in sacristia ecclesiae dictae „Santuario Nacional“ Vallisoleti.

Archivalia: AHN Sa. Cruz de Monzón Perg. 1744/45 (30 chartae an. 1171/1659); Libros 9821/36 (In 9828 historia canonicae, et series Abbatum Generalium usque ad an. 1818) Pap 5499/5504 — Ibid. Valladolid S. Norberto: Libros 17709/27 (17707/09 spectant ad Stam. Crucem); Papeles 7975/81. — Ibidem Medina St. Saturn. Pap. 16353 — Ibid. Retuerta Libr. 16565 (relicta visitationum Stae. Crucis) — Arch. Real Chancilleria Valladolid E 1639, 49 (an. 1758) — Arch. Mon. Vid, B. DE LEON 80/83 — Ibid. MS 1 bis 133² (historia coenobii). — BN Madrid *Historia de Valladolid*, MS, auct. J. ANTOLINEZ DE BURGOS ad an. 1634 — BB. Univers. Vallisol. *Diario de Valladolid*, MS N. VENTURA PEREZ, ad an. 1751, 1747, 1753 — Arch. del Ayuntamiento de Bilbao, *Historia de Valladolid*, MS auct. N. CANESI.

¹⁷⁵⁾ Ut docet inscriptio ex fine saec. XII: „Frater Franciscus me fecit“.

Litteratura: HUGO I 563, pr. 471/73 — WAEFELGHEM 255 — ANTON 294 — *Cat. Mon. Palencia* I 21 — GOOVAERTS I 108, 404/05, 595, II 28, 116, 132, IV 24, 111, 297 — JAFFE 12902 — LAMPEREZ Y ROMEA III cf. ind. — *Lettr. com. Jean XXII* 30123 — *Mon Esp.* II 176/77 — NORIEGA DAMC 161/62 — PONZ XI 115 — QUADRADO VPZ 316 — RODRIGUEZ MUÑOZ 78, 95 — SAINZ DE ROBLES 91/96 — ZAK 13 — J. AGAPITO Y REVILLA, *Las Calles de Valladolid*, Vall. 1937; 483/84 — C. GONZALEZ GARCIA, *Valladolid, sus recuerdos y grandezas*, Vall. 1902, III 173/76 — M. SANGRADOR VICTORES, *Historia de Valladolid*, Vall. 1854, II 291.

Series abbatum (AHN)

I. Abbates perpetui	Juan de Amusco 1342/43 ¹⁸⁴)
Joannes Vela 1171	Domingo 1349 ¹⁸⁵)
Joseph 1177 ¹⁷⁶)	Juan 1381 ¹⁸⁶)
W . . . 1185 ¹⁷⁷)	Fernando inter an.
Geraldo 1193 ¹⁷⁸)	1381 et 1400 ¹⁸⁷)
Guillermo 1212	Toribio 1400/18 ¹⁸⁸)
Pedro 1218 ¹⁷⁹)	Pedro de Espinosa 1430/31 ¹⁸⁹)
Vicente 1220/23 ¹⁸⁰)	Alonso Osorno 1473/80 ¹⁹⁰)
Pelayo 1229 ¹⁸¹)	Juan Manrique ca. 1480 ¹⁹¹)
Pedro Ruiz 1275 ¹⁸²)	Luis Hurtado de Mendoza 1480/1507
Esteban 1310/33 ¹⁸³)	Pedro el. 1507 ¹⁹²)

¹⁷⁶) MS La Vid 1 bis l.c. Joseph potest esse error pro Joanne. Vide tamen supra apud S. Pelayo de Cerrato: forte est idem Joseph.

¹⁷⁷) Retuerta Pap. 7643. Idem ac Wela?

¹⁷⁸) Sta. Cruz de Monzón Perg. 1744 nr. 2

¹⁷⁹) Sta. Cruz de Monzón, Pap. 5499

¹⁸⁰) Ibid. Perg. 1744 nr. 3

¹⁸¹) Ibid. nr. 6

¹⁸²) Ibid. nr. 17

¹⁸³) Ibid. nr. 10 et 14, et *Lettr. com. Jean XXII* 30123

¹⁸⁴) Ibid. Perg. 1744 nr. 13

¹⁸⁵) Ibid. nr. 20

¹⁸⁶) Ibid. nr. 19

¹⁸⁷) Ibid. nr. 21

¹⁸⁸) Ibid. nr. 21 et 22, et Pap. 5501

¹⁸⁹) Ibid. nr. 23, et Pap. 5499

¹⁹⁰) Ibid. 1744 nr. 14, 1745 nr. 4, 5. Videtur resignasse an. 1774, in favorem L. Hurtado de Mendoza, sed de facto gubernavit usque ad an. 1480.

¹⁹¹) regularis electus, possessionem non obtinuit.

¹⁹²) Item (Toro Perg. 2348)

- Luis Ferrer 1507/55¹⁹³)
Tamayo 1555¹⁹¹)
Diego de Cordoba 1555
Juan del Puerto 1555/73
- Inseri nequeunt:
Matheus 25. VI Nocr. Toro
Velasco 25. VI Nocr. Vit.
Jacobus 19. X ibid.
2. Abbates triennales
Desunt triennia: 1612/15, 1651/54,
1657/60, 1663/69, 1690/93,
1696/1711, 1729/32, 1771/74,
1804/07.)
- Alonso Calvo 1573/76
Rodrigo Torres 1576/79
Ambrosio de Segovia 1579/82
Francisco de Melgar 1582/85
Luis de Proaño 1585/88
Antonio Tapia 1588/91
Francisco Garrido 1591/94
Juan del Puerto 1594
Rodrigo de Monroy 1594/97
Franc. de Melgar 1597/98
Diego de Vergara 1598/1600
Sebastiano Pacheco 1600/02
Pedro de Ribera 1602/03
Juan de Sarabia 1603/06
Pedro de Ribera 1606/09
Alonso de Torres Briceno 1609/12
- Antonio Temporal 1615/18
Juan B. de la Vega 1618/21
Fernando Miguel 1621/24
Fernando de Porres 1624/27
José de Villasante 1627/28
Felipe de Valencia 1628/30
Antonio Temporal 1630/33
José de Villasante 1633/36
Fernando de Porres 1636/39
Antonio de Avila 1639/42
Francisco Real 1642/45¹⁹⁴)
Juan Carrillo de Acuña 1645/49
Franc. Martinez Caballero 1649/51
Domingo Ramirez 1654/57
Francisco Dubal 1660/63
Francisco Manrique 1669/72
Ambrosio Perez Robles 1672/75
Francisco Manrique 1675/78
Pedro Ruiz de Cabuerniga 1678/81
Tomas Lopez 1681/90
Marcos de la Puente 1693/96
Gabriel de Villamar 1711/14
Norberto Durán 1714/17
Manuel Recio 1717/20
Gabriel de Villamar 1720/26
José de Ulloa 1726/29
Gaspar de Onis 1732/35
José de la Encina 1735/38
Manuel Martinez 1738/41
Narciso Casanova 1741/43
José de Ulloa 1743/47

¹⁹¹) regularis electus, possessionem non obtinuit.

¹⁹³) AHN S. Pel. de Cerrato Pap. 9632

¹⁹⁴) Sicuti sequens (ad annum saltem 1648) erat abbas Generalis.

Alonso Barbadillo 1747/50	Rodrigo Antonio Orellana 1795/98
José de Garicoechea 1750/51	José Hermano Rodriguez 1798/1801
Pedro Martin Baz 1751/53	Diego Rodriguez Mendo 1801/04
Antonio Lopez 1753/54	Antonio Martinez 1807/10
Alonso Barbadillo 1754/59	Blas Linares Saavedra 1814/15
Pedro Martin Baz 1759/62	Miguel Calo 1815/18
Manuel Diez Soto 1762/65	Juan Baez Villaroel 1818/24
Miguel Garcia Solera 1765/68	Isidro Prado y Lara 1824/27
Antonio Hernandez Montero 1768/71	Aniceto Fernandez 1827/30
Francisco Espinilla 1774/77	Antonio Prado 1830/33
Gregorio Cañada 1777/80	Augustin Illera 1833/35
Francisco Espinilla 1780/83	Inseri nequeunt:
Vicente Trapiello de la Torre 1783/86	Pedro Ruiz Cabuerniga altera vice 16 . .
Alonso Martin 1786/89	Gaspar de Onis item 17 . .
Francisco Espinilla 1789/92	Francisco de Rueda ante an. 1742
Diego Rodriguez Mendo 1792/95	

L A V I D B. M. V.

Vitis B. M. V.; B. Marie de Vite, Uitis. — La Vid de Aranda, la Uit, Uide, Uith, Vith, Bid, Biz, Viz. Saec. XVIII se nuncupat: Imperial Convento de la Vid.

Dorii ripae adiacet, prope Aranda de Duero versus orientem. Prov. de Burgos. Dioec. Osma, nunc Burgos.

Abbatia praeclara, de facto antiquissima circariae. Dominicus, qui potest fuisse socius Sanctii, Retortae fundatoris, in itinere Galliae; circa annum 1140 vixit tamquam eremita in „Monte Sacro“ prope Osma, ubi orta est canonia Ordinis (monasterium duplex). Ante annos 1160/64, Alphonsus VII, rex Castellae, construit novum monasterium in vicinitate juxta Dorium, quod exinde „de Vite“ solebat nuncupari. Quae domus de primatu in circaria diu litigavit cum Retorta¹⁹⁵⁾, cuius paternitatem anno tandem 1185 recognovit. Moniales an. 1164 expelluntur, et collocantur in Brazacorta et in Freznillo. Quae loca in posterum, exstinctis monialibus, unice manserunt ecclesiae, Viti incorporatae, et a canonicis eius admini-

¹⁹⁵⁾ Vide de hac re supra apud hanc abbatiam, et in praefatione.

stratae. Filias genuit: Avila, S. Pelayo de Cerrato, Tejo, Segovia, Villamayor, et prioratum Tortoles. Dominicus, primus abbas et fundator obiit ca. 1186/88.

Fr. Bern. de León, et discipulus eius Noriega, haec facta, quae videntur esse certa, pie adornant „traditionibus antiquissimis“. Referunt sequentia: Dominicus Capdespina est frater spurius Alphonsi VII regis et imperatoris. Anno 1132¹⁹⁶⁾, una cum socio suo Sancho (cum quo ab ipso Sto. Norberto in Ordinem receptus fuerat Praemonstrati) revertitur in patriam, fundat monasterium duplex in Monte Sacro, cuius statim fit abbas. Benedictionem tamen abbatialem non recepit nisi anno 1148. Paulo post, venationi rex indulgens prope monasterium, miraculose invenit statuam B. M. V. in palmitate quodam vitis. Construxit ibi ecclesiam BMV, et eo transtulit monasterium ante annum 1151. Quod adhuc per aliquot tempus promiscue appellatur „Vitis“ et „Mons Sacer“, donec post an. 1164, designatio „Vitis“ praevaleret sola. S. Dominicus de Guzman, patriarcha Ord. Praed., educatur in abbatia Vitensi, ubi et professionem emittit, et inde mittitur in Osmā, ut Capitulum Cathedrale ad normas Praemonstratensium reformet. — Quae omnia carent probatione, immo scatent contradictionibus et erroribus.¹⁹⁷⁾

Abbatia Vitensis mox facta est dives et potens. In fine saec. XIII a rege obtinuit privilegia magna, scilicet facultatem exigendi a vassallis suis omnia vectigalia et tributa regia, et plenam jurisdictionem civilem. Possedit beneficium in Castilio, hospitale juxta canoniam, et alterum cum beneficio in Villadiego. Saec. XV/XVI disciplina corrumpitur, et saevierunt commendatarii sanguisugae. Cardinalis autem Iñigo Lopez de Mendoza, archiepiscopus Burgensis et Commendatarius Vitensis, factus est salvator, reformator atque benefactor egregius canonicae, coepit extruere splendidam ecclesiam novam et novas aedes an. 1522. Fundavit „Congregationem

¹⁹⁶⁾ Quem annum fixerunt dicti auctores propter inscriptionem in epitaphio Dominici abbatis in aula capitulari Vitensi, dicentem eum regnasse per 55 annos. Atqui lapidem istum esse saec. XII, vix admitti potest; littera eius potius est saec. XVI. Sanctium coepisse foundationem Retortae circa annum 1142/43, videtur esse probabile. Integrum decennium esset nimia discrepantia temporis, pro reditu duorum amicorum e Gallia. Si Dominicus revera per 55 annos vixit in Monte Sacro et in Vite, ut eremita et postea ut abbas, narratio de itinere eius cum amico in Gallia, et de reditu ad fundanda monasteria fit dubia.

¹⁹⁷⁾ Ex fraude pia, mendacium et deceptio ubique — ideo et caute legenda esse censemus „Statuta Veterrima Ordinis“, quae NORIEGA asserit se invenisse in archivis suae canonicae, et quorum extat copia sola, ab illo confecta, in Bibl. Munic. Nancy MS 1775/1000 f. 87 sq.

Vitensem¹⁹⁸⁾, de qua vide supra in praefatione¹⁹⁸⁾. Ab anno 1535 abbates Vitenses erant triennales, propterea canoniam citius profundiusque caeteris fuit reformata, et religiosi eius posuerunt fundamentum reformationis tamquam abbates aliorum domuum. 1555: 15, 1774: 35 DD. Anno demum 1594 obtinet jus pontificalium. Saec. XVII/XIX abbatia valde floruit, generatim erat ibi studium vel novitiatus generalis. A saec. XVII, per privilegium, abbatem non recepit nominatum a Capitulo Generali, sed elegit e proprio gremio¹⁹⁹⁾. Post suppressionem, per 30 tantum annos fuit desolata. Anno enim 1865 data est Ordini Eremitarum Sti. Augustini, qui propter missiones gubernio liberali erat gratior. Nunc est ibi eius domus studiorum. Perpulchra et optime conservata est canoniam, duobus claustris constans, tamquam gemma artis saec. XVI. Ingens refectorium constructum est circa an. 1750, ampla bibliotheca an. 1798. E medio aevo superest tantum pars ecclesiae, et porta saec. XII. Spectabiles sunt praesertim venusta ecclesia, sacristia et aula capitularis permagnae structurae, et perpulchrum claustrum.

Archivalia: AHN La Vid, 331 perg. (378/90, tenorem vide in *Ind. Doc.*); Libros 1115/20, 1139/43 et 1512/14; 2 obituaria s. XVI/XVIII, quae erronee inserta sunt apud Aguilar et Bujedo. Papeles 1384/94: 1385 continet inventarium archivorum an. 1840, 1389 pretiosum „Cartularium Circariae“, scilicet copias documentorum saec. XII/XIII, partim tantum publicarum vel modo exstantium. — Arch. Simancas PR 20 f. 40, RGS 368, 983; MP 378 f. 14 — Arch. Deleg. Hac. Segovia: Apeos 1503/14 — Ultimi religiosi varia pretiosa tradiderunt Augustinis post an. 1865: Arch. Monasterii de La Vid MS 1 bis (vide supra p. 230); Chronica B. de León v. ibidem); Libro 2 bis: Cartularium saec. XVII/XVIII; Liber professionum, Visitationes 1796/1834; 2 obituaria saec. XVIII/XIX; Libr. 17 f. 261 continet historiam structurarum monasterii saec. XVIII cum 2 delineationibus. 10 alii libri MSS mixti tenoris, magna pars eorum auctore abbate de Noriega, et alicuius momenti pro historia canoniam et circariae. Ipsa Vitis fuse tractatur MS 1 bis ff. 1/63, 158, 159/61, 165, 197*, 207/80*; B. DE LEON f. 6 sq. — Calendarium et ordinarius s. XIII: MS 644 BN Paris.

Fontes et Litteratura: LEPAIGE 488 — HUGO II 1127, pr. 694/98 — WAEFELGHEM 315 — COTTINEAU 3364 — ESPASA LXVIII 679/81 —

¹⁹⁸⁾ Noriega Innicum Card. Lopez facit membrum Ordinis — ut Ordo uno saltem posset gloriari Cardinali. Insertus est ut „filius Vitis“ necrologio saec. XVIII, invenitur imago illius, habitu Ordinis indutus, eodem saeculo XVIII depicta, in claustrum Vitensi. Sed immerito, nullum enim invenimus vestigium in amplis archivis, quod posset probare eum emisisse professionem in Ordine. Fuit merus commendatarius, licet optimus — quidquid dicat J. B. Valvekens in *Anal. Praem.* XX p. 207.

¹⁹⁹⁾ AHN La Vid Pap 1391

GOOVAERTS I 24, 26, 28, 53, 54, 96, 101, 108, 111, 320, 475, 508, 534, 535, 574, 582, 583, 595, 627, 638; II 74, 76, 132, 189, 343; IV 15, 218 — *Ind. Doc.* 1/233 — JAFFE 10893 — *Reg. Léon X* 12890 — *Lettr. com. Jean XXII* 30123 — MENENDEZ PIDAL pp. 267, 277, 280 — NORIEGA DAMC 100 sq. — IDEM, DHD — POTTHAST 14937 — SERRANO *CDMoral* 74 — ZAK 11 — N. ACERO Y ABAD, *El monasterio de N. Señora de la Vid (Revista Contemporanea CXXIII, 1901, pp. 33/51, 148/56)* — J. A. MENDOZA, *El Cardenal Don Iñigo López de Mendoza, y el monasterio de la Vid (Arch. Augustiniano XLV, 1950, 67/88)* — V. NÚÑEZ MARQUES, *Guía de la Catedral del Burgo de Osma, y breve historia del Obispado de Osma. Madrid 1949, 75/77.*

Series abbatum (AHN)

1. Abbates perpetui	Cipriano 1213/16 ²⁰³)
(Quae sunt inter parentheses, desumpta sunt ex MS La Vid 1 bis, f. 207* sq., et videntur nobis aliquatenus arbitraria ²⁰⁰).	Esteban 1217/28 ²⁰⁴)
	(Nuño Martin 1227)
	(Domingo ca. 1230)
	Antonio 1231/42 ²⁰⁵)
Domingo ca. 1144/86	Fernando 1242
Nuño de Toledo 1188/99 ²⁰¹)	Juan 1246 ²⁰⁶)
Guillermo 1203/09	Fernando 1253/63 ²⁰⁷)
(Marcos Quintana 1207)	Domingo 1264 ²⁰⁸)
(Benito 1208)	(Andrés 1267)
Alvaro 1209/12 ²⁰²)	Esteban 1267/86 ²⁰⁹)

²⁰⁰) Quae series abbatum saec. XVI conscripta est ab Aegidio Gonzalez Davila, auctore tunc celebri, sed haud critico. Studuit praesertim complere lacunas, et intercalare eos abbates, qui ex necrologio tantum, non vero ex archivis sunt noti. Tamen fieri potest, illi praesto fuisse documenta non iam existentia.

²⁰¹) Etiam vocatur N. de Lara. AHN Cod. 430, Perg. La Vid 379, 10.

²⁰²) Ibid. Perg. 379, 12

²⁰³) Occurrit an. 1213/14 (Ibid. 380, 14). Annus obitus 1216: Davila.

²⁰⁴) Perg. 379, 16

²⁰⁵) Authentice occurrit, sicut successor Ferdinandus, anno 1242 tantum: MS Vid 1 bis 47b; et Perg. 380, 7. — An. 1231: Davila.

²⁰⁶) Perg. 380, 8

²⁰⁷) Ibid. 380, 13: an. 1254. — Cetera sunt a G. Davila.

²⁰⁸) Ibid. 380, 16. Secundum HUGO: 1264/82.

²⁰⁹) Ibid. 380, 19: brevi ante an. 1288. — Cetera: Davila.

Pedro 1294/99 ²¹⁰⁾	Fernando de Aranda 1445/48 ²¹⁸⁾
Garcia 1300/11 ²¹¹⁾	Julian de Peñaranda 1440?/51
Juan Alfonso 1316/42 ²¹²⁾	Sancho de Aranda I 1451/83 ²¹⁹⁾
Juan 1343/48 ²¹³⁾	Juan de Quintana 1483/89
Lope (1362/80)	Alonso de Peñaranda 1489/1505 ²²⁰⁾
Pedro 1380 ²¹⁴⁾	Sancho de Aranda II 1506/10
Juan Perez 1386/1404 ²¹⁵⁾	Garcia de La Vid 1516
Sancho 1404/08 ²¹⁶⁾	Aloisio de Rosis 1516 ²²¹⁾
Gonzalo de Aguilar 1 ^o 1408/17 ²¹⁷⁾ (Lope 1417)	Cardin. Iñigo Lopez de Mendoza 1516—35
Juan de Moradillo 1423/31	Inseri nequit:
Gonzalo de Aguilar 2 ^o 1438	Godefridus 24. V Nocr. Vit.

²¹⁰⁾ Ibid. 381, 2 et 5

²¹¹⁾ Ibid. 381, 10

²¹²⁾ Resignavit an. 1342. Ibid. 381, 17, et 382, 17; *Lettr. com. Jean XXII* l. c. . Davila: ab an. 1311.

²¹³⁾ Ibid. 380, 17; 383, 14.

²¹⁴⁾ Ibid. 384, 2.

²¹⁵⁾ Ind. Doc. 89 (Originale videtur periisse), et Segovia Pap. 6617.

²¹⁶⁾ La Vid Perg. 384, 13 et 15. Aegidius, quem affert HUGO pro anno 1407, videtur esse omittendus.

²¹⁷⁾ Ibid. 384, 18 ;et Medina St. Saturn. Libr. 16369

²¹⁸⁾ Erat Summus iudex Officii Inquisitionis. NORIEGA laudes eius summpere exaltat, dicens eum fuisse „gloriam Ordinis“ et virum sanctissimum, et ita eum depingere fecit in claustro Vitensi. Immertio tamen. Ferdinandus iste indulsit nepotismo et simoniae, ac successive deglutivit adipem omnium fere canoniarum circariae, ut mercenarius vere et non pastor: scilicet in Medina forte ab an. 1415, in S. Pelayo de Cerrato 1422/29, dein probabiliter in Segovia, Villamayor, Alba vel Villoria, an. 1432/36 in Ibeas, 1436/40 in Retuerta, dein in Vite simul et in Arenillas, donec an. 1448 comparere debuisset coram Iudice aeterno. Ubique bona abbatiarum dilapidavit, et emphyteutice alienavit in proprium emolumentum, maxime in S. Pelayo de Cerrato, quam penitus depauperavit.

²¹⁹⁾ Nepos Ferdinandi supradicti. La Vid Perg. 385, 6. — Cf. S. Pelayo de Cerrato.

²²⁰⁾ Ibid. 386, 3 ,et Pap. 1386. Cf. San Pelayo de Cerrato. Ubi ponendus sit Bernardus abbas an. 1503, qui occurrit in Arch. Deleg. Hac. Segovia, Apeos 1503, nescimus.

²²¹⁾ Quamquam in Vite canonice fuerat electus Garcia abbas regularis, Leo PP. X eam in commendam dedit dicto Aloysio, qui erat „Clericus Florentinus, protonotarius Apostolicus, cubicularius secretus, continuus commensalis et consanguineus S. Sanctitatis“ (Perg. 386, 20). Feliciter mox resignavit in manus sequentis.

2. Abbates triennales

- Clemente de Mendieta 1535/38
Ambrosio de Peñaranda 1538/41
Benito 1541/42
Pedro de Arrabal 1542/44
Ambrosio de Peñaranda 1544/47
Juan de Lllunar 1547/49
Francisco Zorrilla 1549
Juan Zorrilla 1550/53
Ambrosio de Peñaranda 1553/56
Pedro de Vadocondes 1556/59
Francisco del Val 1559/62
Antonio de Tapia 1562/65
Agustin de Valdepeñas 1565/68
Dionisio Ganate 1568/71
Geronimo de Calderón 1571/73
Ambrosio de Segovia 1573/76
Juan del Puerto 1576/79
Antonio de Tapia 1579/82
Geronimo de Calderón 1582/85
Antonio de Tapia 1585/88
Geronimo de Calderón 1588/91
Antonio de Tapia 1591/94
Juan de Salcedo 1594/97
Agustin de Bonifaz I 1597/99
Juan de Licea 1599 res.
Pedro Martinez 1599/1600
Bernardino Lopez 1600/03
Cristobal de Martos 1603/06
Juan de Licea 1606/09
Bernardino Lopez 1609/12
Geronimo de Oña 1612/15
Federico Ramiro Velazquez 1615/18
Felipe Bernal 1618/21
Federico Ramiro Velazquez 1621/24
Bernardo de León 1624/27
Agustin de Bonifaz II 1627/30
José de Azevedo 1630/33
Rodrigo de Bujedo 1633/36
Tomas de Avellaneda 1636/39
Federico Ramiro Velazquez 1639/42
Tomas de Avellaneda 1642/45
Francisco Fernandez 1645/48
Agustín Bonifaz II 1648/49
Juan Carrillo de Acuña 1649/51
Antonio Bonifaz 1651/54
Francisco Dubal 1654/57
Antonio Bonifaz 1657/60
Diego del Solar y Toraya 1660/63
Antonio Bonifaz 1663/66
Juan Carrillo de Acuña 1666/69
Francisco Bustamante 1669/72
Pedro de Huerta 1672/75
Felipe Gonzalez de la Sierra
1675/78
Agustin de Aguaio 1678/81
Diego de la Barba 1681/84
Franc. M. Vicente Moro 1684/87
Diego de la Barba 1687/90
Marcos de la Puente 1690/93
Felipe Gonzalez de la Sierra
1693/96
Franc. M. Vicente Moro 1696
Geronimo Gonzalez Tenorio
1696/99
Franc. Mantilla Vicente 1699/1702
Angel de Arce Rebolledo 1702/05

Monasticon Praemonstratense, Editio Prima, Tomus III, 1956

Francisco Labrador 1705/08	Pedro Diaz 1768/71
Marcos Molina 1708/10	Lorenzo Lopez Asensio 1771/74
Diego Vallinez 1710/11	Antonio Herrera 1774/77
José Caseta 1711/14	Isidro Reinoso 1777/80
Diego Vallinez 1714/17	Nicolas Garcia 1780/83
Geronimo Gonzalez Tenorio 1717/20	Antonio Hernandez Montero 1783/86
José Caseta 1720/23	Antonio Soto 1786/89
Fernando Caseta 1723/26	Gilberto Calvo y Toledo 1789/92
Esteban de Noriega 1726/29	Antonio Soto 1792/95
Fernando Caseta 1729	Norberto Gonzalez 1795/98
Juan Prieto 1729/32	Fermin Ircio 1798/1801
Francisco Muela 1732/35	José Hornillos 1801/04
Mateo Gonzalez 1735/38	Miguel Franco y Losada 1804/07
Francisco Perez Vallinez 1738/41	Juan Baut. Miguelena 1807/15
Diego Martinez de Soto 1741/44	José Soto 1815/18
Francisco Perez Vallinez 1744/47	Julian Gonzalez Uriarte 1818/24
Mateo Gonzalez 1747/50	Norberto Gonzalez 1824/25
Francisco Perez Vallinez 1750/53	Juan Azevedo 1825/27
Bernardo Hernaez 1753/56	Fernando Garcia 1827/30
Juan Iturriaga 1756/59	Juan Azevedo 1830/33
Gabriel Llano Otañez 1759/62	Franc. Esteban de Miranda 1833 cf. Urdax
Juan Franc. de Llanos 1762/65	Vicente de Burgo 1833/35
Antonio Hernandez Montero 1765/68	

